כיצד העדים פרק ראשון מכות ב.

כיצד

כיצד העדים נעשין זוממין כו'. בגמרא מפרש מאי קאמר: **אם אינם פלוני.** כהן: **שהוא בן גרושה.** כפינו נתגרשה אמו [1]קודם שנולד והרי הוא חלל ופסול: **אין אומרים.** אם החזמו והן כהנים יעשה זה בן גרושה וחלוצה לקיים בו [2]כאשר זמם אלא סופג את הארבעים ונגמרא מפרש טעמא: **שחייב גלות.** שהרג את הנפש בשוגג: **גמ' ה"ג** האי כילד אין העדים נעשין זוממין מיבעי ליה **ועוד דקתני לקמן** (דף ה.) אבל אמרו להם כו': **כילד אין העדים נעשין זוממין מיבעי ליה.** דהא לא מקיימת בהו כאשר זמם: **ועוד.** מאי קא בעי תנא כילד נעשין זוממין הא קתני לה לקמן כילד דין זוממין דקתני במתני' אבל אמרו להם המזימים איאך אתם מעידים עדות זה והלא היתם עמנו אותו היום במקום פלוני כו': **הפס קמי.** מסנהדרין סליק תנגן בסילוקי אלו הן הנחנקין דהוא קיומא דסנהדרין דיש זוממין שנשתנו במקלת מדין הזמה דקתמה כל הזוממין מקדימים לאותה מיתה כלומר אין להם לפות מיתה אחרת אלא משכימין לאותה מיתה שנגמר בה דינו של נדון: **חוץ מזוממי בת כהן.** נשואה שאע"פ שנגמר דינה לשריפה על פיהם הם נחנק כדילפינן התם (דף ג.) היא בשריפה ואין בועלה בשריפה אלא בחנק כשאר אשת איש והזוממין משכימין למיתה שחייבו את הבועל דכתיב כאשר זמם לעשות לאחיו ולא לאחותו (פס) וקאמר הכא עוד יש זוממין אחרים שאין מקיימין בהן דין הזמה כלל אלא מלקות ועלה מפרש כילד אותן העדים שאין מקיימין בהן דין הזמה נעשין זוממין מעידים אינו כו': **ולא לזרעו.** ואם תעשהו אינו והוא כהן פסלת את זרעו לעולם: **בעינן כאשר זמם.** והוא זמם לפסול את הנדון ואת זרעו: **המחלל אינו מתחלל.** כהן הנושא את הגרושה שמחלל את זרעו אין הוא עצמו מתחלל מן ההכותה: **הכא לחלל ולא חילל.** עד זומם שרצה לחלל ולא חיללו אינו דין כו': **אם כן.** אם כאת לדרוש ק"ו זה בעדים זוממים בטלת תורת הזמתם: ומה

מעידין אנו באיש פלוני שהוא בן גרושה או בן חלוצה אין אומרים יעשה זה בן גרושה או בן חלוצה תחתיו [א]אלא לוקה ארבעים מעידין אנו באיש פלוני שהוא חייב לגלות אין אומרים יגלה זה תחתיו אלא לוקה ארבעים: **גמ'** הא כיצד אין העדים נעשים זוממין מיבעי ליה ועוד [ב]מדקתני לקמן אבל [ג]אמרו להם היאך אתם מעידין שהרי באותו היום אתם הייתם עמנו במקום פלוני הרי אלו זוממין [ד](מכלל דאלו אין זוממין) תנא התם קאי [ה]כל הזוממין מקדימין לאותה מיתה [ו]חוץ מזוממי בת כהן ובועלה שאין מקדימין לאותה מיתה אלא למיתה אחרת ויש עדים זוממין אחרים שאין עושין בהן דין הזמה כל עיקר אלא מלקות ארבעים כיצד מעידין אנו באיש פלוני שהוא בן גרושה או בן חלוצה אין אומרים יעשה זה בן גרושה או בן חלוצה תחתיו אלא לוקה את הארבעים מנהני מילי א"ר יהושע בן לוי [ז](אמר ר"ש בן לקיש) דאמר קרא [ח]ועשיתם לו כאשר זמם לו ולא לזרעו וליפסלוהו לדידיה ולא ליפסלו לזרעיה בעינן כאשר זמם לעשות וליכא בר פדא אומר ק"ו ומה המחלל אינו מתחלל הבא לחלל ולא חילל אינו דין שלא יתחלל מתקיף לה רבינא אם כן בטלת תורת עדים זוממין ומה

לומר מזיד הייתי כדאמר גבי אכלת חלב בפ"ק דנבח מציעא (דף ג.) וי"ל דמיירי כשבאו כו רגלים לדבר שנשמע הנרגל מקצו ואיכא למימר דלא נתהוו אבל קשה מהא דתנן פרק אלו הן הגולין (לקמן דף ט.) דשונא אינו גולה לאו כי האי גוונא דומיא דאוהב גולה ואמאי אינו גולה כיון דראו דהוי רגלים לדבר וי"ל דשאני שונא דיש לנו לומר טפי דבשנאה הכהו ועוד י"ל דמיירי שפיר דליכא רגלים לדבר והשתא ניחא משונא ומ"מ אוהב גולה כגון דשמיק כשאמרו לו העדים בודאי אי הוה אמר לא הרגתיו יכול לחרך ולומר לא הרגתיו שונג אלא מזיד כמו [ט]בלא אכלתי חלב אבל אכל כיון דשתק כהודאה דמיא: **כל** הזוממין **מקדימין לאותה מיתה.** פי' הקונטרס שאין להם נס והמלטה וקשה דמאי קמ"ל פשיטא וכתוספות[ב] פירש שרוצה לומר מקדימין שלא יעבו אותה מיתה. ומאי דקתני לקמן (דף ה.) אבל אמרו להם כו': **כילד אין העדים נעשין זוממין מיבעי ליה.** דהא לא מקיימת בהו אבל אמרו להם המזימים איאך אתם מעידים עדות זה והלא היתם עמנו באותו היום במקום פלוני כו': **הפס קמי.** מסנהדרין סליק תנגן בסילוקי אלו הן הנחנקין דהוא קיומא דסנהדרין דיש זוממין שנשתנו במקלת מדין הזמה דקתמה כל הזוממין מקדימים לאותה מיתה כלומר אין להם לפות מיתה אחרת אלא משכימין לאותה מיתה שנגמר בה דינו של נדון: **חוץ מזוממי בת כהן.** נשואה שאע"פ שנגמר דינה לשריפה על פיהם הם נחנק כדילפינן התם (דף ג.) היא בשריפה ואין בועלה בשריפה אלא בחנק כשאר אשת איש והזוממין משכימין למיתה שחייבו את הבועל דכתיב כאשר זמם לעשות לאחיו ולא לאחותו (פס) וקאמר הכא עוד יש זוממין אחרים שאין מקיימין בהן דין הזמה כלל אלא מלקות ועלה מפרש כילד אותן העדים שאין מקיימין בהן דין הזמה נעשין זוממין מעידים אינו כו': **ולא לזרעו.** ואם תעשהו אינו והוא כהן פסלת את זרעו לעולם: **בעינן כאשר זמם.** והוא זמם לפסול את הנדון ואת זרעו: **המחלל אינו מתחלל.** כהן הנושא את הגרושה שמחלל את זרעו אין הוא עצמו מתחלל מן ההכותה: **הכא לחלל ולא חילל.** עד זומם שרצה לחלל ולא חיללו אינו דין כו': **אם כן.** אם כאת לדרוש ק"ו זה בעדים זוממים בטלת תורת הזמתם: ומה

דף ט.) דשונא אינו גולה לאו כי האי גוונא דומיא דאוהב גולה ואמאי אינו גולה כיון דראו דהוי רגלים לדבר וי"ל דשאני שונא דיש לנו לומר טפי דבשנאה הכהו ועוד י"ל דמיירי שפיר דליכא רגלים לדבר והשתא ניחא משונא ומ"מ אוהב גולה כגון דשמיק כשאמרו לו העדים בודאי אי הוה אמר לא הרגתיו יכול לחרך ולומר לא הרגתיו שונג אלא מזיד כמו [ט]בלא אכלתי חלב אבל אכל כיון דשתק כהודאה דמיא: **כל** הזוממין **מקדימין לאותה מיתה.** פי' הקונטרס שאין להם נס והמלטה וקשה דמאי קמ"ל פשיטא וכתוספות[ב] פירש שרוצה לומר מקדימין שלא יעבו אותה מיתה. ומאי דקתני לקמן (דף ה.) אבל אמרו להם כו': **כילד אין העדים נעשין זוממין מיבעי ליה.** דהא לא מקיימת בהו אבל אמרו להם המזימים איאך אתם מעידים עדות זה והלא היתם עמנו באותו היום במקום פלוני כו': **הפס קמי.** מסנהדרין סליק תנגן בסילוקי אלו הן הנחנקין דהוא קיומא דסנהדרין דיש זוממין שנשתנו במקלת מדין הזמה דקתמה כל הזוממין מקדימים לאותה מיתה כלומר אין להם לפות מיתה אחרת אלא משכימין לאותה מיתה שנגמר בה דינו של נדון: **חוץ מזוממי בת כהן.** נשואה שאע"פ שנגמר דינה לשריפה על פיהם הם נחנק כדילפינן התם (דף ג.) היא בשריפה ואין בועלה בשריפה אלא בחנק כשאר אשת איש והזוממין משכימין למיתה שחייבו את הבועל דכתיב כאשר זמם לעשות לאחיו ולא לאחותו (פס) וקאמר הכא עוד יש זוממין אחרים שאין מקיימין בהן דין הזמה כלל אלא מלקות ועלה מפרש כילד אותן העדים שאין מקיימין בהן דין הזמה נעשין זוממין מעידים אינו כו': **ולא לזרעו.** ואם תעשהו אינו והוא כהן פסלת את זרעו לעולם: **בעינן כאשר זמם.** והוא זמם לפסול את הנדון ואת זרעו: **המחלל אינו מתחלל.** כהן הנושא את הגרושה שמחלל את זרעו אין הוא עצמו מתחלל מן ההכותה: **הכא לחלל ולא חילל.** עד זומם שרצה לחלל ולא חיללו אינו דין כו': **אם כן.** אם כאת לדרוש ק"ו זה בעדים זוממים בטלת תורת הזמתם: ומה

[1] גילסת מהר"מ דקתני, [2] [ולקמן ה.]. [3] מהר"ם מ"ז, [4] פנהדרין פט. ע"ש, [5] [לתת כילקוטן], [6] [עי' תוי"ט], [7] [דברים יט], [8] רש"ש דהא סס, [9] רש"ל מ"ז, [10] [כריתות יב.], [11] [דף מה. ע"ש], [12] רש"ל מות יומת כו'. [עיין רש"ס], [13] ל"ל כל חייבי מיתות שאי אתה יכול כו'. ועיין רש"ת, [14] נר' מיתות כ"ד פשיטא דנמיתם בכל חייבי מיתות. מהר"ם, [15] רש"ל מ"ז, [16] רש"ל הוא כפירוש הקונטי.

מסורת השס"ם

תורה אור השלם

1. וְעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו וּבִעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ:
דברים יט יט

גליון הש"ס

תוס' ד"ה מעידין כו' וי"ל בין רלוקין. עי' שיטה מקובצת כ"ק דף עה ע"ב ד"ה עדות שלי אתה יכול להזימה: **באר"ד** וע"ל דבני עדות דב"נ. קשה לי מה מסיגיא דכתובות דף לג ע"ב רש"ל עדים זוממין ממונא משלם מלקי לא לקי מאיס דלמי כני התרלה ניכו. משמע דאי כני התרלה לאוי לומר יומר דמלקי לקי וכל אם יהיה הדין דממונא לא משלם בטלה כל העדות דהוי עדות שלי אתה יכול להזימה דמה לין דומה לכ"ג דכל קרא דהזמה קאי על הממון דהא משמעת בלא אחרו. וא"כ אדרבה אם ל"ל התרלה אפשר לומר יומר דמלקי לקי ולא יהיה בממון כלל דין הזמה ולא קאי עלה ועשיתם כאשר זמם. עכ"פ אם ל"ריכין התרלה א"כ משמעת בממון כאשר זמם בלא אחרו. ומאתרו אם לא ישלמו ממון יהיה בכלל עדות שלי אתה יכול להזימה: ד"ה בענין בו' ר"ל הס"ם אשתו נפסלת. לכאורה עדיין קשה לר"י ביבמות דף סח דמלרי שני לין פוסל את אשתו:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה מעידין וכו' בן גרושה וחלוצה דהכי: (ב) באר"ד גרושה וחלוצה ולא: (ג) ד"ה כל כו' במיתה שרצו להמית אותו אבל אם ודאי שאינן יכולים להמיתן באותה מיתה אפ"ה מזימה: (ד) באר"ד ומאי הא הוי: (ה) ד"ה זוממי כו' לאחיו ודרשינן לאחיו: (ו) באר"ד מן לאחיו אבל כיון דכתיב לאחיו וכו' אבל קשה כיון דכתיב לאחיו וכו' וי"ל דלי מלאחיו הוה: (ז) באר"ד ולא זוממיה למעטינ: (ח) באר"ד זוממי זוממיה והשתא למה ליה זוממי זוממיה וכו' זוממי זוממי בחנק: (ט) ד"ה ועוד וכו' קתני לה לקמן:

עין משפט נר מצוה

א א מי' פ"כ מהל' עדות הלכה ח סמג עשין קי טוש"מ סי' לח:
ב ב מי' שס פי"ח הל' ל סמג שס:
ג ג מי' שס פ"כ הל' י סמג שס:

מוסף רש"י

כל הזוממין מקדימין לאותה מיתה. שהיו מחיירין מן הנידון, חוץ מזוממי בת כהן ובועלה. כלומר וכל הנעלים נידונין כמיתת הנעלמת חוץ מבועל בת כהן (סנהדרין צ.).

רבינו חננאל

כיצד העדים נעשין זוממין מעידין אנו באיש פלוני שהוא בן גרושה או בן חלוצה כו' וא"ל כיצד עדים זוממין אמרו לו אתם מעידים ביום פלוני שהרג פלוני את פלוני במקום פלוני ואתם הייתם עמנו במקום פלוני הרי אלו זוממין, ופרקינן תנא התם קאי כל הזוממין מקדימין לאותה מיתה חוץ מזוממי בת כהן ובועלה. ויש עדים אחרים שאין בהם הזמה כל עיקר אלא מלקות בעלמא כיצד מעידין אנו באיש פלוני שהוא בן גרושה כו' אין אומרים יעשה זה בן גרושה כו'. שנאמר ועשיתם לו כאשר זמם לו ולא לזרעו ליפסלוהו לדידיה. כעינן כאשר זמם וליכא. כלומר הוא לא כא אלא לפסול לו ולזרעו ואם באת לפוסלו לו לבדו הנה לא נעשה כאשר זמם לעשות. בר פדא אמר ק"ו המחלל אינו מתחלל פי' כהן גדול [ג] שבא על אלמנה ותחילה הוא אינו מתחלל העד שבא לחלל והעיד עליו שהוא בן גרושה ונתכרין לחללו ולא חיללו אינו דין שלא יתחלל. ומתקיף רבינא אי הכי בטלת תורת עדים זוממין דאיכא למימר לדבריך

[ג] עי' רש"י וכביגו נקט לה בכ"ג דכתיב לגדיל נקרא ומ' קידושין עז כ' סוטה מג כ':

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com